

Anayasa Referandumu ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

Gonca Bayraktar Durgun*

Karşılaştırmalı siyaset bilimi literatürü anayasa ve hükümet sistemi değişikliklerinin yaygın kanının aksine sıklıkla gerçekleştiğini, anayasaların genel ömrünün görece olarak kısa olduğunu göstermektedir. 1950’li yıllardan beri dünyada hükümet sistemi değişikliğinin özellikle otoriter sistemden demokrasiye geçiş yaşayan ülkelerde belirgin bir özellik olduğu, parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişler kadar ters yönde bir değişimin de gerçekleştiği gözlenmiştir. 1990’lı yıllardan itibaren, her ne kadar daha öncesi olmakla birlikte, Türkiye’de de hem akademinin hem de siyasetin önemli bir tartışma alanı yeni bir anayasa yapımı ve hükümet sistemi olmuştur. 2007 yılında, cumhurbaşkanının seçimini düzenleyen 1982 Anayasası’nın ilgili maddesinin değişikliğini içeren referandum ile cumhurbaşkanının halk tarafından doğrudan seçiminin kabul edilmesi ile bu ilgi daha da yoğunlaşmıştır. Söz konusu tartışmalarda parlamenter ve başkanlık sistemleri anayasalarda yer alan temel özellikleri ile birbirini dışlayan zıt kutuplar olarak ele alınmış ve çoğunlukla sistemlerden birinin diğerine olan üstünlüğü üzerinden tartışma yürütülmüştür.

Çoğunlukla her iki sistem için “saf” addedilen özelliklerin aşırı genelleştirilmesi ve ülke uygulamalarındaki farklılaşmaların göz ardı edilmesi yoluyla, sistemlerin birbirinin zıddı olarak ele alınması; hükümet sisteminin, siyasal rejimin istikrarı ya da istikrarsızlığı hususunda tek belirleyici kabul edilip, demokrasinin devamlılığının buna bağlı olarak değerlendirilmesine yol açmıştır. Bu yaklaşım, hükümet sistemlerinin anayasalarda yer alan prensipleri ile pratik koşullar içinde aldıkları biçimlerin farklılıklarını çoğu zaman göz ardı etmekle sonuçlanmıştır.

Dolayısıyla, bu tür bir yaklaşım “bir sistem ‘doğası gereği’ bu veya şu sonuca ulaşacaksa, aynı sistemin farklı ülkelerdeki farklı sonuçları nasıl açıklanabilir?” sorusuna cevap vermekte zorlanmaktadır. Çünkü hükümet sistemleri çeşitli koşullar altında işlevseldir. Bir ülkedeki kurumların bizatihi kendisinden ziyade, içinde var olduğu koşullar başkanlık ya da parlamenter demokrasinin istikrar/istikrarsızlığına yol açar. Başkanlık ya da parlamenter sistemin kurumsal yapısı ile istikrar/istikrarsızlık ya da demokrasi/diktatörlük arasında doğrusal bir nedensellik ilişkisi inşa etmek çok faktörlü meseleyi tek faktörle açıklama iddiası taşır. Dünyada aynı kategoriye ait kabul edilmekle birlikte birbirinin aynısı olan bir hükümet modeli bulmak kolay değildir. Hükümet sistemi modelleri ülkelerin siyasal, iktisadi, sosyal özelliklerinden bağımsız kendiliğinden var olan yapılar değildir. Bu nedenle, Türkiye’de mevcut hükümet sisteminin, İngiliz parlamenter sistemden ya da Fransız yarı başkanlık sisteminden farklı özelliklere sahip olması gibi, temel özellikleri itibarıyla başkanlık sistemi özellikleri çerçevesinde tasarlanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin de başka ülke modelleri ile aynı olma zorunluluğu yoktur.

Siyasal tarihimiz açısından anayasa yapım biçimi tepeden inme, tek merkezlidir. Hâlbuki Türkiye’nin içinde bulunduğu,

(*) Prof. Dr., Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

2007'den beri devam edegelen anayasa yapım süreci öncekilerden önemli farklılıklara sahiptir. Yoğun olarak başlayan yeni anayasa ve hükümet sistemi tartışmasında siyasal ya da sivil kurum/kuruluşlar tarafından alternatif metinler hazırlanmış, anayasa tartışması toplumsal tabana yaygınlaşmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olağan dönemde anayasa yapımına önderlik etmesi ilk kez toplumun katıldığı bir tartışma platformunun oluşmasını sağlamıştır.

Milli Mücadele ve milli devletin kuruluş sürecinin özelliklerini taşıyan 1921 ve 1924 Anayasalarının kendi tarihsel şartları içinde değerlendirilmeleri gerekir. Bu nedenle 1961 Anayasası asıl olarak bugünü de etkileyen vesayet odaklı anayasal kültürünün başlangıcını oluşturur. 1960 darbesini gerçekleştiren cunta liderinin başbakan olarak görev yaptığı bir dönemde, Milli Birlik Komitesi tarafından görevlendirilen bir grup tarafından anayasa hazırlanmıştır. Temmuz 1961'de Türkiye'de yapılan ilk anayasa referandumunda, kapatılan ve liderleri Yassıada mahkemelerinde yargılanmakta olan Demokrat Parti'nin yerine kurulan Adalet Partisi'nin lideri, bizzat olağanüstü dönemin başbakanı Cemal Gürsel tarafından evet denilmesi yönünde toplum önünde uyarılır.

Bir diğer askeri cuntanın tercihlerinin dayatıldığı 1982 Anayasası referandumu ise daha yasakçı olarak tarihte yerini alır. Kenan Evren'in başkanlık yaptığı cunta tarafından oluşturulan bir kurul tarafından hazırlanan anayasaya aleyhine hayır kampanyası yürütmek dönemin şartları dikkate alındığında mümkün değildi. 1982 Anayasası otoriter, baskıcı, askeri vesayet en geniş haliyle aktif olduğu ortamda yapılan bir anayasaydı ve anayasa referandumu da bir tercihten ziyade bir dayatmaydı. Evet oyu kullananların neye evet dediklerini bilmedikleri baskıcı bir dönemin ürünü olan 1982 Anayasası'na oy vermemek Evren'in liderliğini yaptığı askeri rejime başkaldırmak anlamındadır. Bütün siyasal faaliyetlerin yasaklandığı, baskı ve şiddetin

yaygın olduğu sıkıyönetim dönemi dikkate alındığında, referandumun hangi şartlarda yapıldığı açıktır. Referanduma katılım ile kabul oranının bu şartlar içinde düşünülmesi gerekir. Bugün yaşadığımız sürecin farklılıkları bu haliyle kendiliğinden ortaya çıkar. 15 Temmuz melun darbe teşebbüsünün mecbur bıraktığı olağanüstü hal döneminde hemen hemen her platformda anayasa değişikliğinin serbestçe tartışıldığı, siyasal ya da sivil kurum/kuruluşların serbestçe evet ya da hayır kampanyaları düzenlendiği, değişiklik önerilerinin bütün detayları ile toplum tarafından açıkça tartışıldığı bir süreç ile karşı karşıyayız.

Şöyle ki, sistem değişikliği tartışması başladığından beri dillendirilen başkanlık hükümet sistemi yönünde bir değişikliğin 'zorunlu olarak federalizme geçiş ve akabinde parçalanma tehlikesi'nin temelsiz olduğunu Anayasa değişikliği teklifi ile aşıkâr hale gelmiştir. Teklifte 1982 Anayasası ile çerçevesi çizilen üniter yönetim ve tek meclisli parlamento yapısı korunmaktadır. Çünkü federalizm başkanlık tipi hükümet modelinin zorunlu özelliği değildir. Başkanlık sistemlerinin genel ortak özellikleri yasama ve yürütmenin seçilmesi için iki ayrı sandık kurulması ile yürütmenin tek başlı olması ve doğrudan seçilmesidir. Bunun dışındaki özellikler ülkelerin kendi özellikleri ve ihtiyaçları ile şekillenir. Nitekim Fransa'nın 5. Cumhuriyet dönemini belirleyen anayasasında hayat bulan yarı-başkanlık modeli parlamenter ile başkanlık modellerinin sentezi olarak Fransa'nın ihtiyaç duyduğu istikrarlı hükümetleri oluşturmak üzere kurgulanmıştır. Bu sebeple, Türkiye de kendi ihtiyaçlarını karşılamayı, kendi sorunlarını çözmeyi amaç edinmek zorunda olduğundan başka ülkelerden farklılaşması kaçınılmazdır. Demokratik ilke ve kurallar çerçevesinde kalkınma ve demokratik istikrar hedefine dönük olarak, Türkiye'deki mevcut sistem ile dünyadaki başkanlık sistemlerinde tecrübe edilen tikanıkların engellenmesi amacıyla karma bir sistem tercih edilmiştir.

Her ikisi de doğrudan halk tarafından seçilen yasama ve yürütme organı anayasa değişikliği teklifinin önemli unsurudur. Yasama organı içinden çıkmayan hükümet yapısı ile tek başlı yürütme düzenlemesi, hem yasama yürütmenin tahakkümünden kurtarmayı hem de siyasal tarihimizde kronik hale gelen ve çift-başlılıktan kaynaklanan yürütme içi krizleri önlemeyi amaçlamaktadır. Yürütmenin tahakkümünden kurtarılabilecek olan yasama organı, asli işlevlerinden olan yasa yapma işlevi yanında denetim işlevini yerine getirebilme imkânına kavuşacaktır. Siyasal partiler kanunu ve seçim sisteminde yapılacak destekleyici düzenlemeler ile parlamenter rolü güçlendirilecek olan milletvekilleri, yasama faaliyetleri ile yürütme organını denetleyen ve dengeleyen aktif bir yasama erkinin oluşmasına katkı sunabilecektir. Partizan rolü yerine parlamenter rolü destekleyici mekanizmalar ile yasamanın yürütmeyi denetleme işlevindeki mevcut sorunlar azaltılabilecektir.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi gereği Anayasa değişikliği teklifi önemli bir özelliğe sahiptir. Hiç kimse aynı anda hem yasama hem de yürütme organı içinde görev alamaz. Cumhurbaşkanı doğrudan atayacağı cumhurbaşkanı yardımcılıkları ile kabine üyeleri, eğer TBMM üyeleri ise görevleri sona ermiş sayılacaktır. Bunun sonucu, 1982 Anayasası'nın mevcut düzenlemesinin aksine, hükümetin kontrolünden çıkarılmış yasama olacaktır ki, bu durum milletvekillerinin yasa yapma, yürütmeyi denetleme gibi parlamenter sorumluluklarını daha etkin yerine getirmelerine hizmet edecektir. Nitekim, bütçe kanunu hariç kanun teklif etme yetkisi sadece milletvekillerine aittir. Bakanlık bürokrasilerinin kontrolünden çıkarılan yasama organında meclis komisyonlarının yasama faaliyeti alanında daha etkin çalışması gerekecektir. Anayasanın 8. maddesinde de ifadesini bulan yürütme yetkisi ve görevinin anayasaya ve kanunlara uygun kullanılması ve yerine getirilmesi anayasal kuraldır. Yani, seçimle doğrudan gelen yasama, seçimle doğrudan gelen

yürütme karşısında aslında belirleyici olmalıdır. Anayasa değişikliği teklifinde ifadesini bulan TBMM'nin araştırma, genel görüşme ve cumhurbaşkanı yardımcılıkları ve bakanlara yazılı soru sorma yetkileri yasamanın yürütmeyi denetlemesinde önemli araçlardır. Bu araçların etkin olarak kullanılması yasama organını yürütme karşısında etkin ve aktif kılacaktır. Genel görüşme ve meclis araştırmasına yürütme adına herhangi bir temsilcinin katılmayacak olması anayasa değişikliği teklifi açısından önemli bir yeniliktir ve kuvvetler ayrılığı ilkesinin gereğidir.

Ancak, bütçe kanunu teklifinin yürütmeye ait olması başkanlık hükümet modelleri için kilit önemdedir. Aksi, yasamanın inisiyatifine terk edilmiş bir yürütme anlamına gelir ki, yürütme alanından sorumlu olan cumhurbaşkanının seçilmesine dayanak teşkil eden politika önerilerini uygulayamaması ile sonuçlanması kaçınılmazdır. Bütçenin ancak yasama meclisinin onayı ile yürürlüğe girebilecek olması yasama organının yürütme üzerinde denetim yetkisidir. Yeni sistemle bütçeyi hazırlayan ile bütçeyi onaylayan farklılaşmaktadır. Meclisin bütçeyi onaylamama yanında, onayladığı bütçenin harcamalarını da denetleme yetkisi vardır.

Halk tarafından doğrudan seçilen cumhurbaşkanı, devlet başkanı ve hükümet başkanı olarak yürütme yetkisi ve görevine sahiptir. Yürütme görevini, kendi atayacağı cumhurbaşkanı yardımcılıkları ve bakanlar ile yerine getirecektir. Seçimler sonrası hükümetin TBMM'nin güvenoyuna ihtiyaç duymadan kurulabilecek olması sandık iradesinin doğrudan hükümeti kurmada belirleyiciliğini kural haline getirirken, gelecekteki muhtemel hükümet kuramama sorununu kökten çözümlenerek, yönetimde istikrar için önemli bir adım olacaktır. Yani, siyasi pazarlıklar seçim öncesi sonuçlandırılmak zorunda olduğundan seçimler sonrası zaman ve kaynak israfı en aza indirgenebilecektir.

Farklı ülkelerdeki başkanlık modellerinde olduğu gibi başkan ve başkan yardımcısının birlikte seçiminin tercih edilmemesi dikkate alınması gereken bir öneridir. Diğer ülkelerdeki başkanlık sistemlerinde seçilen başkan yardımcısının yasama organında sahip olduğu rol hatırlandığında aradaki temel farklılık ortaya çıkmaktadır. Federal sistemlerdeki iki-meclisli parlamentolarda, federe devletlerin eşit temsil edildiği ikinci meclisin başkanlığını yapan başkan yardımcısı federal devletin temsilcisi olarak oradadır. Türkiye üniter ve tek meclisli bir sisteme sahiptir. Ayrıca bazı ülke tecrübelerinde görüldüğü üzere seçilmiş başkan yardımcısı yürütme içinde ayrı bir vesayet odağı haline gelebilmekte, hatta başkanı görevden uzaklaştırmayı hedefleyen anti-demokratik müdahalelerin aktörü olabilmektedir. Anayasa değişikliği teklifinde bu tür eğilimleri önlemek amacıyla önerilen çözüm, seçmenin hakemliğine başvurmak yoluyla seçimlerin yenilenmesidir. Başkanlık makamının farklı sebeplerden dolayı boşalması halinde genel seçim takvimi belirleyici olarak alınmış olup, genel seçimlere bir yıldan az ya da daha çok süre olması durumunda iki farklı çözüm önerilmiştir. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanlığı Sistemi ile diğer ülkeler için de örnek teşkil edebilecek bir öneri geliştirilmiştir. Bu değişikliğin kabulü halinde ülkemizde Cumhurbaşkanlığı seçimleri, meşruiyetini doğrudan seçmenden alan yapısı ile anti-demokratik müdahalelerin odağı olmaktan çıkarılacak ve demokratik kurumsallaşmanın ana merkezlerinden biri haline gelecektir. Sandıktan meşruiyetini alan ve seçmene karşı siyasi olarak sorumluluk yüklenmiş olan cumhurbaşkanları artık sadece seçmene hizmet eden siyasi aktörler olabilecektir.

Halk oyuyla doğrudan seçilen Cumhurbaşkanının, 1982 Anayasası'nın mevcut halinde olan "partisi ile ilişkisinin kesilmesi" ilkesi ile görev yapmasının zorlanması hem siyasi gerçekliklerle hem de demokratik ilkelerle bağdaşmaz. Başkanlık ya da parlamenter sistemlerde hükümet etme görevine

talip olan adayların seçimlerde başarılı olabilmesi, parti sistemi özelliklerine bağlı olarak, en az bir ya da daha çok siyasi partinin desteğini zorunlu kılmaktadır. Doğrudan seçim ile siyasi sorumluluğu olan, anayasa teklifinde önerilen madde ile de cezai sorumluluk yüklenecek olan cumhurbaşkanının kendi partisinin desteği olmadan politika üretmesi, hizmet etmesi ve belirli bir güven ortamı içinde görevinde kalabilmesi beklenemez. İlke olarak "tarafsızlık" ilkesi sembolik yetkilere sahip devlet başkanının olduğu saf parlamenter sistemler için uygundur. Başkanlık sistemlerinde tarafsız olmak, partisiz olmak değil seçmenin bütününe hizmet etmek anlamındadır.

Dünya uygulamalarında başkanlık hükümet modellerinde dikkat çeken bir diğer özellik sabit süre için görev yapabilme durumudur. Ancak bu durum ABD de dahil bazı ülkelerde sistemin kilitlenmesine yol açabilmektedir. Cumhurbaşkanı ve TBMM'ye karşılıklı olarak seçimleri yenileyebilme yetkisi verilmiş olması yasama ve yürütme arasında ortaya çıkabilecek krizleri aşabilme, birlikte uyumlu çalışmaya motive etme amaçlıdır. Bu yetkinin sıklıkla kullanılacak bir yetki olacağı beklenilmemelidir. Çünkü bu yetkisini kullanan cumhurbaşkanı kendi görev döneminden feragat etmiş olacaktır. Aynı şekilde meclisin bu yetkiye başvurması da kendi görevi ile birlikte yürütmenin de görevini sonlandırması demektir.

Bunun yanında, 1982 Anayasası saf parlamenter sistemi sonlandırmış, yürütmenin başı olarak cumhurbaşkanını güçlü yürütme yetkileri ile donatmış ancak hesap verme yükümlülüğü getirmemiştir. Bu açıdan hukuk devleti ilkesi ile çelişir durumdadır. Demokratik hukuk devleti olmanın gereği olarak, değişiklik teklifinde doğrudan halk tarafından beş yıl için seçilecek olan ve en fazla iki dönem görev yapabilecek olan cumhurbaşkanına cezai sorumluluk getirilmesi ve kademeli olarak yargılanması önerilmektedir. Cumhurbaşkanı ile birlikte yürütme görevini

yerine getirecek olan cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar da aynı şekilde cezai sorumluluğa sahiptir. Teklifte önerildiği haliyle, aynı cumhurbaşkanı için olduğu gibi onlar için de, görevleri bitse dahi ilgili hükmün uygulanması demokratik hukuk devleti olmanın gereğidir. Anayasa değişikliği teklifinde yer alan öneriye göre hakkında TBMM tarafından soruşturma açılan cumhurbaşkanının seçim kararı alamayacak olması oldukça isabetlidir.

Teklifteki önemli önerilerden biri de yasama ve yürütme arasında uyumlu bir işbirliğinin oluşmasını desteklemek ve muhtemel siyasi tıkanmaları önlemek için Cumhurbaşkanlığı ve TBMM seçimlerinin eş zamanlı yapılmasıdır. Yani aynı günde seçmenin önüne iki sandığın konulmasıdır. Değişiklik teklifine karşı olanlarca bu önerinin “diktatörlüğe gidişin yolu” olacağı iddia edilse de, bu iddiayı temellendirmek kolay değildir. Diktatörlük-başkanlık ilişkisi, başkanlık sisteminin sahip olduğu kendine has kuralları/mekanizmaları dolayısıyla değil, tarihsel olarak gelişmiş bir durumdur. Tek açıklayıcı değişken olarak hükümet sistemi ile ‘diktatörlük’ arasında doğrusal bir neden-sonuç ilişkisi öne sürmek doğru değildir. Nihayetinde buradaki basit sav, seçmenin aynı günde hem yasama hem de cumhurbaşkanlığı için ayrı ayrı oy kullanırken çoğunlukla tek bir aday ve o adayın partisinde yoğunlaşacağı ve bu sonucu elde eden adayın da kaçınılmaz olarak “diktatöre” dönüşeceği basit ön-kabulüne dayanmaktadır. Böyle bir iddia Türkiye’nin demokratik siyasi tecrübesini küçümsemek, toplumu örgütsüz homojen kitle olarak tasavvur etmek demektir. Cumhurbaşkanının seçmenle olan bağlantısı gereği, kısa vadede ikinci kez seçilmeyi, uzun vadede de kendi partisinin başarısına katkı sunması için akla yatkın makroekonomik politikalar izlemesi gerekir. Çünkü cumhurbaşkanı güçlü bir ekonomi, istikrar ve demokrasinin kalitesinin yükseltilmesi ile ilgili sonuçlardan dolayı seçmene karşı sorumludur. Cumhurbaşkanının yetkileri düşünüldüğünde bu tür poli-

tikalarda başarısızlık parlamenter sistemde olduğu gibi yasama, yargı ya da diğer siyasi aktörler üzerinden açıklanamaz. Farklı hedeflere sahip diğer siyasi aktörlerin cumhurbaşkanının eylemlerini hem demokratik hem de yargısal yollardan kontrol edebilme imkânı vardır. Yani, beceriksiz ya da kötü niyetli bir başkanın iktidara gelmesi durumunda, güçlü başkanlık yetkileri kendiliğinden ve doğrudan yanlış politika izlemeye açık çek değildir. Rekabetçi demokratik seçimler ile sınırlı süre için seçilen yürütme ile yasama organlarının eş zamanlı seçilmesinden diktatörlük sonucunun çıkarılması ne ülke insanımızın demokratik değerlere bağlılık derecesi ile ne de dünya gerçekleri ile örtüşmektedir. Bu iddialar tamamen 1982 Anayasası’nın 4. maddesinde ifadesini bulan değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez olan ve Cumhuriyetin niteliklerini oluşturan 1., 2. ve 3. maddeleri ile 5., 6,7, 8. ve 9. maddelerini göz ardı etmekte; seçmene de bu açıdan “akılsız, ruhsuz, niteliksiz güruh” muamelesi yapmaktadır.

Cumhurbaşkanının yürütme alanı ile ilgili yönetsel kararname çıkarması başkanlık uygulamasının rutinlerindedir ve dünyada yaygın olarak başvurulmuş bir yetkidir. Çünkü Cumhurbaşkanını yürütme alanından sorumlu olmak üzere halk tarafından doğrudan seçildiğinden, yürütme alanında düzenleme, atama ve yapısal yeniden düzenlemeler yapma gibi yetkilere sahip olması gerekir. Anayasa değişikliği teklifinde de Cumhurbaşkanının kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkaracağı hükmü vardır. Teklifte sınırları belirlenen kararname yetkisi özellikle 1980’ler ile birlikte hızlı kalkınma hedeflerine dönük olarak başkanlık sistemlerinde başvurulmuş bir yetkidir. Değişiklik teklifinde Anayasanın 2. kısmının 1. ve 2. bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle; 4. bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenemeyeceği; anayasada kanunla

düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmayacağı hükmü vardır. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmayacak olmasının yanında, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümlerinin uygulanacağını hükme bağlanması kararnamelerin sınırını belirlemektedir. Bununla birlikte, TBMM'nin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümsüz hale gelmesi bu tür kararnamelerin kanun altı statüde yer aldığı kurala bağlamaktadır. Yani, kararname yetkisi iddia edildiği gibi sınırsız ve yasa yetkisini ihlal eden bir yetki değildir. Cumhurbaşkanının sorumluluğunu taşıdığını yürütme alanı ile ilgili görevlerini yerine getirmesine yönelik bir yetkidir.

Anayasa değişikliği teklifinde demokratikleşme yönünde önemli diğer düzenlemelere örnekler şunlardır: Teklifte, yargı bağımsızlığı ilkesine "tarafsızlığı" ibaresinin eklenmesi Türkiye'de şimdiye kadar yargının sahip olduğu tarafgirlik sorununu çözmeye yöneliktir. Yüksek yargı organı olmaktan ziyade aslında yargı alanında yönetsel bir me-

kanizma olan Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun isminde önerilen revizyon bu kurulun bir yüksek mahkeme statüsüne sahip olmadığına vurgudur. Yargıda tarafsız ve çoğulcu bir yapının oluşabilmesi için HSYK üyelerinin seçimi usulünde değişiklik yapılması önerilmektedir. Üye sayısının düşürülmesi ve üyelerin belirlenmesi yetkisinin halk tarafından doğrudan seçilen yasamaya ve yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanına verilmesi dünya uygulamaları ile uyumludur. Bunun yanında, Anayasa Mahkemesi'nin asker kökenli üyelerin çıkarılması AYM'nin sivilleşmesi yönünde demokratik bir adımdır. Ayrıca, Askeri Yargıtay ve Askeri Danıştay'ın kaldırılması ile yargıda birlik sağlanmış olacak ve bir imtiyaz alanı da son bulacaktır. Devlet Denetleme Kurulu'nun askeri bürokrasiyi de denetleme yetki, sorumluluk ve hesap verme dengesi açısından önemlidir. Anayasanın 125. maddesinin 2. fıkrasının da kaldırılması ile YAŞ kararlarının yargı denetimine açık olması demokratik hesap verilebilirlik için gereklidir. 1982 Anayasası'nda 122. madde ile düzenlenen sıkıyönetim uygulamasının kaldırılması sivilleşme ve demokratikleşme açısından önemli adımlardandır.